

UPS yttrande gällande Kommunens mål och budgetarbete 2026

ETT VÄXANDE UPPSALA

Alla Uppsalas invånare ska ha möjlighet till ett aktivt liv och leva i trygghet, frihet och tillgänglighet. Alla har rätten att bestämma över sitt liv och styra sin vardag. Stöd, vård och omsorg ska ha god kvalitet och utformas utifrån individens behov och förutsättningar. Grupper som har störst behov beaktas särskilt och skyddet för utsatta bör stärkas. Samverkan mellan olika huvudmän, region och kommun måste snabbt förbättras. Alla ska ha samma möjligheter att kunna vara med i samhället. Ingen ska bli diskriminerad. Kvinnor och män ska behandlas lika. Varje människa har ett värde och ska få bestämma om sitt eget liv. En hög livskvalité innebär att få åldras med värdighet och på lika villkor och att ha tillgång till aktiviteter, service i och en god bemanning inom vård och omsorg och att kunna inkluderas i samhällets gemenskap och samvaro.

Vi äldre.

Det är positivt att Uppsala blir en äldrevänlig kommun som ska i samverkan med det omgivande samhället förstärka äldre kommuninvånarens möjligheter att leva ett självständigt och rikt liv utan särskilda stödinsatser från samhället. Aktiviteter för att synliggöra olika möjligheter till engagemang och social samvaro stärks, bland annat inom ramen för genomförandet av reviderat program och handlingsplan för äldrevänlig kommun.

Det är viktigt att snabbt bygga upp ett nätverk för äldre, gärna tillsammans med seniorföreningarna, för att förbättra den psykiska ohälsan och påtvingade ensamhetsupplevelsen. Samverkan med föreningar av olika slag. Tillgång för äldre att ha träffpunkter, seniorrestauranger, idrottsaktivitet och kultur i sitt närområde både i staden och på landsbygden.

Oavsett ålder, kön, tillhörighet bör alla kunna vara delaktiga i utvecklingen av Uppsala Kommun. Ingen ska behöva leva i utsatthet och utanförskap. I samverkan med föreningslivet bör Uppsala Kommun bygga upp nya möjligheter för aktiviteter för äldre och av största vikt att tillskapa lokaler för aktiviteter av olika slag då social samvaro och gemenskap tillför ökad livskvalité.

- Reservera resurser och budget för att genomföra handlingsplanen för Äldreänlig kommun

Hemtjänsten

UPS stödjer att Uppsala kommun har beslutat att upphandla äldreomsorg enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) i stället för lagen om valfrihetssystem (LOV). Valfriheten för den enskilde ska fortsatt värnas. Förändringen skapar en större rådgighet för Uppsala kommun var, när och i vilken omfattning särskilda boenden uppförs. Vad gäller hemtjänst och hemsjukvård kommer kommunen kunna bestämma hur många utförare som ska finnas i varje hemtjänstområde, vilket ger ökad förutsägbarhet för aktörerna och bättre möjligheter till planering. Andelen idéburna icke vinstdrivande verksamheter bland kommunens utförare ska öka.

- Ersättningarna till utförare inom hemtjänst ska höjas för att värna kvaliteten inom äldreomsorgen.
- Avsätt i budgeten för satsningar på arbetsmiljö för personalen samt kompetenshöjningar i personalgruppen.

Äldreboenden

Bristen av utbildad vårdpersonal missgynnar de äldre med vårdbehov. UPS har påtalat denna brist vid flera tillfällen. I den framtida äldreomsorg bör kommunen se till att krisberedskap finns, då fler kriser såsom pandemier, värmeböljor osv. kan komma. En speciell beredskap för de särskilt sköra i samhället måste finnas. Ålderism och Åldersdiskriminering bör omedelbart arbetas emot i Uppsala Kommun. All diskriminering skall bort ur samhället

De som anställs inom vård och omsorg ska kunna uppvisa godkända svenska språkkunskaper. Språkutbildning för de som redan arbetar i vården är av största vikt. Äldre hör som regel sämre och har svårare att förstå svenska med brytning, Att språkkunskaper måste säkerställas och är av högsta prioritet. Personer som mottar insatser från kommunen ska känna sig trygga i att de förstår vad som sägs.

En hög livskvalité innebär att få åldras med värdighet, på egna villkor, ha tillgång till aktiviteter, service i närmiljön, en god bemanning inom vård och omsorg, och att inkluderas i samhällets gemenskap och samvaro. En egen lättillgänglig kontaktperson, inom vård och omsorg, och att få välja de personer som utför vården och omsorgen. En fördjupad kunskap i attitydfrågor, åldersdiskriminering och ålderism måste till.

Beredskapssituationen vid äldreboenden bör ses över, tex. Finns det fungerande skyddsrum eller evakueringsplaner?

- Ersättningarna till utförare inom särskilda boenden för äldre ska höjas för att värna kvaliteten inom äldreomsorgen.
- Det behöver satsas på språkutbildning för de som redan arbetar inom vården

Byggplaner

Genom ett bättre anpassat bostadsutbud för äldre, rehabiliterande insatser, hemtjänst och hemsjukvård ges äldre möjlighet att bo kvar längre i den egna bostaden. Satsa på att bygga seniorboenden även i kransorter så att man kan bo kvar på samma ort när man blir äldre. Samordna gärna med äldreboenden så att det är möjligt med samordning för till exempel seniorrestauranger och träffpunkter.

Utred användningen av nyckeltal vid förslag om detaljplaneändringar. Tex. Förändringar av yta (m²) av grönytor, förtätning av mark, ändring av yta av parkmark (ökning eller minskning), förlust av träd, parkeringsplatser etc. Detta för att göra det möjligt att förstå vad förändringarna skulle innebära i ett vidare perspektiv utan att behöva läsa och förstå konsultrapporter.

UPS har under en längre tid varit kritisk till såväl de nya byggplanerna såsom Översikts-planen. Närmiljön är av särskild betydelse för äldre och förtätningen är av ondo.

UPS har följande krav på politiker och de som planerar kommande planer;

- Se till att det finns tillgång till skyddsrum i närheten av äldreboenden.
- Utred eller sätt i ordning reservvattentäkter.
- Naturvärden och grundvatten är otillräckligt fredade. De måste tydligt anges var ny bebyggelse inte får komma till.
- Undersök om tex. Printade 3-D modeller kan göra det lättare att förstå vad detaljplaneändringsförslag skulle innebära.
- Konsekvenser för grundvattnet på lång sikt av den växande kommunen måste särskilt utredas.
- Radonrisker ska utpekas.
- Det skadliga bullret och luftföroreningarna måste åtgärdas och Uppsalabornas hälsa behöver kraftigt förbättras.
- Bostadsbyggande och social infrastruktur skall hänga samman i tid och rum.
- Särskilt måste boende för äldre tidigt infogas i byggplanerna.
- En avgörande förutsättning för att åstadkomma detta är kommunala markinköp men också att tillvarata de möjligheter som ligger i det kommunala planmonopolet.
- Tillgång till Gröna oaser med ”gå stråk” i närområdet.

Trottoarer, gator o vägar.

Trafiksäkerheten måste förbättras för alla i Uppsala. Utglesning och indragna hållplatser som lett till stora försämringar för äldre personer med gångsvårigheter. Linjedragningen har anpassats till den arbetande befolkningen, en tydlig diskriminering gentemot de äldre.

Utred möjligheten att införa GPS styrd begränsning (Geofencing) av vissa områden, särskilt för äldre är situationen ofta mycket besvärande med nuvarande framfart av el cyklar och el sparkcyklar.

Uppsala kommun måste prestera en hållbar handlingsplan för tillgänglighet, som bl. a bör innehålla;

- Planen behöver anvisa hur trafikfrågorna skall lösas – det gäller kollektivtrafik och biltrafik. Tydlig åtskillnad mellan trafikslagen måste göras. Återkommande problem är cyklister och sparkcyklar på gångbanorna. Cykelbanor ska vara väl separerade från gångbanor.
- Små gatsten och sluttande trottoarer är ett elände för de som använder sig av rollator, rullstol eller kryckor.
- Utglesningen av hållplatser inom kollektivtrafiken leder, till längre gångavstånd och hindrar människor med gångsvårigheter att åka kollektivt.
- Resmål av särskild betydelse för äldre bl. a vårdcentraler, särskilda boenden, träffpunkter, ska vara försörjda med kollektivtrafik,
- Bytespunkter i kollektivtrafiken måste vara lätt att orientera sig till utan att utsätta sig för trafikfara, svårigheter vid Stationsgatan.
- Förbättra och se över antalet viloplats i gatumiljön för personer med rörelsesvårigheter. I dag tvingas många äldre sätta sig och vila på sina rollatorer direkt på trottoaren.
- Fler offentliga handikapptoalletter

Kontakt med kommunen

Många äldre, men även yngre, saknar att kunna per telefon komma i direkt kontakt med någon på kommunen, för att få prata med någon personligen och som kan svara på frågor, informera, ge råd, ta emot synpunkter i vissa frågor m.m.

Alla har inte tillgång till internet, de känner sig åsidosatta och utanför samhället,

- Det borde finnas fasta tider telefontider per dag då detta ges som möjlighet.

Styrelsen i Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråds (UPS)